

СТАНОВИЩЕ

от проф. дпн Дора Левтерова - Гаджалова

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен

„доктор“

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2. *Психология*

докторска програма *Специална психология*

Автор: Диана Джамбова - Табана

Тема: *Аз - ефективност на фамилия контекст на ученици с нарушения на способността за учене*

Научен ръководител: проф. дпн Дора Левтерова - Гаджалова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният от Диана Джамбова - Табана комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд е с обем 251 страници и се състои от увод, три глави, изводи, заключение, приноси и списък с използвана литература, 3 приложения. Основният текст съдържа 227 страници. Списъкът на използваната литература включва 153 източника, от които 25 на кирилица. Представен е списък на съкращенията и списък на графиките в дисертационния труд. Списъкът на графиките е разделен по отделните въпросници и включва общо 102 графики. Представен е списък и на таблиците, които общо са 102 и 6 обобщени таблици с резултати от респондентите от България и от Гърция.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд е посветен на проблематика, почти не е разработвана в научната и научно-приложната сфера. За специфичните нарушения на способността за учене и за фамилия контекст на ученици със специфични нарушения на спо-

способността за учене има много теоретични и приложни научни изследвания и проучвания, но за Аз-ефективността на фамилия контекст на ученици със специфични нарушения на способността за учене, както теоретичните, така и приложните изследвания са оскъдни. В същото време, Аз-ефективността на фамилия контекст е важен предиктор за идентифициране, терапевтични интервенции, образование и социално включване на учениците със специфични нарушения на способността за учене и детерминира ежедневно функциониране, училищните постижения и аспектите на реализиране на приобщаващо образование на децата в него.

3. Познаване на проблема

Джамбова познава обстойно проблематиката, свързана с разработвания дисертационен труд. Внася интерпретации на семейството като система, на проблематиката за Аз-концепцията, Аз-ефективността и Аз-ефективността на фамилия контекст, както и на специфичните нарушения на способността за учене. Докторантката съумява да синергизира творчески научния литературен материал за собствените научни пространства, а именно Аз-ефективността на ученици със специфична нарушения на способността за учене.

Ценен аспект е че освен обобщения към научните търсения в пространствата, които изследва, докторантката внася и собствени тълкувания и собствена позиция, които аргументира текстово и чрез авторски диаграми.

4. Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява постигането на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Методиката на изследване включва три авторски въпросника – за родители, за учители и за ученици, като методиката е приложена в България и в Гърция.

Базисно е използван сравнителния метод, включени са още метода на емпиричните изследвания, документален метод и статистически методи за обработка на получените резултати.

Структурираната методика извежда възможности за констатация /доказване – недоказване/ на хипотезите и за получаване на значими резултати за теорията и практиката.

За емпиричното изследване е представена цялостна методология на дисертационното изследване, базирана на теоретичния анализ, анализа на нормативните уредби на образователните системи в България и в Гърция.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е разработен в три глави, като се извеждат изводи, в които се прави констатация за доказване на поставените хипотези.

Първата глава презентира спецификата на специфичните нарушения на способността за учене, семейството като система или фамилията, Аз – концепцията, Аз – ефективността и Аз-ефективността, на фамилията. Прецизирани са терминологичното относно специфичните трудности и свързаните с него противоречия. Интерпретирани са научни становища относно семейството, социализацията, родителските стилове, социалното учене, сътрудничеството между училище и семейство, мотивацията и увереността в процеса на обучение. Внесени са тълкувания на теоретични постановки и собствени разсъждения относно Аз-концепцията и Аз-ефективността при ученици без и със специфични нарушения на способността за учене. Обърнато е внимание на предизвикателствата, които стоят пред семействата на ученици със специфични нарушения на способността за учене и са отбелязани ефективни модели, включително обучителни и терапевтични, за справяне с тях. Специален фокус се поставя на Аз-ефективността на фамилията в контекст на ученици със специфични нарушения на способността за учене.

Във втората глава представя постановката на емпиричното изследване на Аз – ефективност на фамилията в контекст при ученици с нарушение на способността за учене и дизайна на емпиричното изследване. Целта, задачите и хипотезите в логическа свързаност се извеждат от теоретичните анализи. Коректно са изведени обекта и предмета на изследването. Поставените хипотези са три. Участниците в емпиричното изследване, етапите на изследването и изследователския инструментариум са описани прецизно и коректно.

Третата глава извежда интерпретация на получените резултати. Всеки резултат се описва и дискутира чрез диаграми, схеми, таблици и фигури. Резултатите на респондентите от България и Гърция се представят както поотделно, така и в обобщен вид.

Изведените статистически данни в дисертационния труд показват мнението на респондентите, но са показателни и биха могли да се използват за създаване на нови модели за педагогически и терапевтични взаимодействия за формиране на ефективно функционираща фамилно-училищна система в която ще се развива и утвърждава положителна Аз-концепция при ученици със специфични потребности.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Личният принос на Джембова - Табана е осезаем. Теоретичните анализи, емпиричното изследване и интерпретацията на резултатите са изцяло нейно авторско дело.

Приносите са изведени като теоретични и научно-приложни. Приносите приемам напълно, като смятам че най-основният и обобщаващ принос е че училищната среда оказва влияние на фамилния контекст за развитието на Аз-ефективността на учениците със СНСУ

7. Автореферат

Авторефератът съответно на дисертационния труд и отразява постигнатите резултати в него.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Дисертационният труд и получените резултати могат да бъдат адресирани към педагогически специалисти - настоящи и бъдещи, и към родители на ученици със специфични нарушения на способността за учене като бъдат публикувани. Както в теоретичния анализ, така и при тълкуванията на получените резултати, а и самите резултати са наситени със съдържателно-полезна информация.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на **всички на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Педагогически факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Диана Джамбова - Табана **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на Диана Джамбова - Табана в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Специална психология.

11.09. 2020 г.

Изготвил становището: .....

Проф. дпн Дора Левтерова - Гаджалова